

DE TOEGANKELIJKE SAMENLEVING: IEDEREEN DOET MEE

Subnota bij het Beleidsplan Sociaal domein 2015-2018



KERNGEGEVENS

Projectleider	Henke van der Heiden
Datum	mei 2015
Planstatus	Vaststelling
Opdrachtgever	Bestuurlijk overleg Sociaal domein - Naarden, Muiden en Bussum

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Visie uit Beleidsplan Sociaal domein 2015-2018	5
1.2	Doel van deze subnota	6
1.3	Opbouw van deze nota.....	6
1.4	Relatie met andere subnota's.....	7
2	DE TOEGANKELIJKE SAMENLEVING	8
2.1	Algemeen.....	8
2.2	Ratificatie VN verdrag: richtingwijzer	9
2.3	Inclusief beleid is een (voortdurend) proces.....	9
2.4	Inclusief beleid vraagt om samenwerking en bewustwording	9
3	HOE GAAN WE HET AANPAKKEN?	11
3.1	Uitgangspunten	11
3.2	Keuzes maken en speerpunten formuleren	11
3.3	Samenwerking met landelijke koepel ieder(in).....	12
4	DE GEMEENTE ALS AANJAGER	13
4.1	De gemeentelijke organisatie	13
4.2	Toegankelijkheid openbare ruimte	14
4.3	Mobiliteit.....	15
4.4	Minimabeleid: wegnemen financiële drempels.....	15
4.5	Toegankelijkheid algemene voorzieningen	16

5	BEWUSTWORDING EN SAMENWERKING.....	18
5.1	Maatschappelijke dialoog	18
5.2	Informatie met betrekking tot toegankelijkheid	18
6	VERGROTEN TOEGANKELIJKHEID VAN REGULIERE ARBEID EN DAGBESTEDING.....	20
6.1	Trends.....	20
6.2	Probleemanalyse	20
6.3	Doelen	21
6.4	Aanpak.....	21
6.5	Financiële aspecten.....	24
7	LANGER ZELFSTANDIG WONEN	25
7.1	Trends.....	25
7.2	Probleemanalyse	25
7.3	Doelen	27
7.4	Aanpak.....	27
7.5	Financiële aspecten.....	31
BIJLAGE 1	ACTIVITEITEN TOT NOG TOE	32
BIJLAGE 2	AFKORTINGENLIJST.....	34

1 INLEIDING

De transities in het Sociaal domein zijn een opgave om iedereen mee te laten doen én om de kosten van de ondersteuning onder controle te krijgen. De transformatie die daarvoor nodig is, vraagt niet alleen om een integrale aanpak binnen het Sociaal domein maar ook om een nog bredere, 'inclusieve' aanpak in de domeinen daarbuiten. Alle inwoners zoveel mogelijk van begin af aan insluiten is immers efficiënter dan achteraf aparte regelingen treffen om hen toch mee te kunnen laten doen.

1.1 VISIE UIT BELEIDSPLAN SOCIAAL DOMEIN 2015-2018

Het Beleidsplan Sociaal domein Naarden, Muiden Bussum 2015 – 2018 (hierna: het Beleidsplan) geeft de kaders voor het beleid op het Sociaal domein voor de komende jaren. Het basisprincipe van de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum is dat iedereen mee kan doen. We stellen daarbij de vraag centraal en benutten zoveel mogelijk de eigen kracht van mensen. De visie op de toegankelijke samenleving in het Beleidsplan kunnen we als volgt samen vatten.

Iedereen doet mee

De gemeenten Naarden, Bussum en Muiden zijn voor iedereen. Iedereen doet mee. Maar iedereen moet ook mee kúnnen doen. Meedoen is niet voor iedereen vanzelfsprekend want de samenleving werpt (soms) drempels op. Zoals verwoordt in het beleidsplan:

" We willen dat alle inwoners in Naarden, Muiden en Bussum in gelijke mate kunnen profiteren van collectieve en - zo nodig – individuele maatwerkvoorzieningen. Iedereen doet mee, ook als het gaat om wonen, arbeid, zich kunnen verplaatsen, recreëren door middel van sport, spel en deelname aan cultuur. Dit betekent ook dat er geen groepen zijn die systematisch buiten de boot vallen als het gaat om wonen, arbeid, zich kunnen verplaatsen, recreëren en andere vormen van participatie. We vinden dat specifieke groepen (bijvoorbeeld mensen met een handicap, chronisch zieken en ouderen) zoveel mogelijk moeten kunnen meedoen aan de reguliere arbeidsmarkt en het reguliere onderwijs."

Om dit te realiseren, stimuleren en faciliteren we een samenleving waarin drempels die inwoners met beperkingen ervaren, worden weggenomen of waarin drempels overbrugbaar worden gemaakt.

De vraag centraal

Voor een goede aanpak hebben we ervaringskennis nodig. Waar liggen de drempels die inwoners tegenkomen? Waar moet de prioriteit liggen en wat kan die drempels voorkomen en oplossen? Om daar achter te komen consulteren we onze inwoners en maken we gebruik van adviesorganen.

Eigen kracht om mee te kunnen doen

Met het toegankelijk maken van de samenleving zijn we er niet. Ook als de samenleving toegankelijk is moet je immers nog over het zelfvertrouwen en de vaardigheden beschikken om daadwerkelijk aan die samenleving deel te nemen. Met die vaardigheden kun je niet alleen beter deelnemen aan de samenleving maar ervaar je drempels ook als minder hoog. Daarom is ook de volgende kernkeuze uit het beleidsplan voor deze subnota van belang:

"We stimuleren onze inwoners de vaardigheden te verwerven die nodig zijn om op eigen kracht door het leven te gaan."

Om dat te realiseren investeren we in een optimale ontwikkeling van onze inwoners en in collectieve- en individuele maatwerkvoorzieningen die zoveel mogelijk de eigen kracht van inwoners versterken.

Meedoen en bijdragen

Meedoen betekent ook bijdragen. We gaan er vanuit dat onze inwoners 'een bijdrage leveren'. Een goed toegankelijke samenleving stelt inwoners in staat om hun talenten in te zetten en hun bijdrage te leveren. Bijdragen kan op economisch, sociaal en/of maatschappelijk vlak ook door ondersteuning. Dit betekent in eerste instantie dat iemand zoveel mogelijk economisch onafhankelijk is. Als het gaat om de toegankelijkheid van arbeid zal de inzet daarom altijd eerst gericht zijn op regulier werk. Bovendien is geen vaste standaard te geven voor de bijdragen die we van onze inwoners verwachten. Mantelzorg en vrijwilligerswerk zijn gewaardeerde bezigheden; maar iemand kan ook door middel van financiële bijdragen of door extra (beroepsmatig) inzet een bijdrage leveren.

1.2 DOEL VAN DEZE SUBNOTA

Het einddoel is een toegankelijke samenleving waarin iedereen kan meedoen. Een samenleving waarin drempels die inwoners ervaren, worden verminderd of overbrugbaar worden gemaakt. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning van gemeente, inwoners én organisaties. Het einddoel kan niet binnen vier jaar worden bereikt maar in de komende vier jaar kunnen met deze subnota wel stappen worden gezet om dit einddoel te bereiken.

1.3 OPBOUW VAN DEZE NOTA

In deze subnota werken we de (strategische) uitgangspunten uit het Beleidsplan (tactisch) uit. Uiteraard is de uitwerking tot stand gekomen in nauwe samenhang met de behoeften van onze inwoners. Inwoners hebben hun behoeften meegegeven in het participatie traject dat aan deze subnota vooraf ging. Meer informatie over het participatietraject is terug te vinden in de bijlage 'Perspectief van de inwoner' die bij de drie subnota's is gevoegd.

In hoofdstuk 2 lichten wij het onderwerp 'de toegankelijke samenleving' toe en maken wij duidelijk met welke wettelijke kaders en met welke relevante aspecten van dit onderwerp we rekening moeten houden bij het formuleren van lokaal beleid.

In hoofdstuk 3 verwoorden we onze uitgangspunten en onderzoeken we hoe we prioriteiten kunnen stellen in het beleid voor een meer toegankelijke samenleving. Dit hoofdstuk mondt uit in tien speerpunten waaraan we de komende beleidsperiode willen werken.

In hoofdstuk 4 t/m 6 werken we de genoemde speerpunten uit.

1.4 RELATIE MET ANDERE SUBNOTA'S

Deze subnota over de toegankelijke samenleving heeft een nauwe relatie met de subnota's 'Inwoners aan zet' en 'Basisvoorzieningen op orde'. Cruciaal bij het realiseren van een toegankelijke samenleving is het achterhalen waar nu eigenlijk drempels en mogelijkheden liggen. Welke drempels houden inwoners tegen om de activiteiten te ondernemen die zij willen of houden hun zelfredzaamheid tegen? Hiervoor is ervaringskennis nodig en daarvoor moeten we in gesprek met onze inwoners. In de subnota 'De 'Inwoners aan zet' staat beschreven hoe de gemeente met haar inwoners in gesprek wil gaan en samen beleid wil ontwikkelen (beleidsparticipatie).

Zowel in deze subnota als in de subnota 'Inwoners aan zet', gaat het om bewustwording en een andere rol die we van inwoners verwachten. Hier gaat het specifiek om de bewustwording dat wat je doet en hoe je je gedraagt effect heeft op medeburgers en dat dat hen buiten kan sluiten. In de subnota 'Inwoners aan zet' gaat het om de verbindingen tussen inwoners en het samen dingen doen, wellicht ook voor elkaar. Maar hoe makkelijk of moeilijk is het om contact te krijgen met andere inwoners en hoe open staan we daar echt voor?

Ook als de samenleving toegankelijk is, moet je nog over het zelfvertrouwen en de vaardigheden beschikken om daadwerkelijk aan die samenleving deel te nemen. Het versterken van die eigen kracht is een belangrijk onderdeel bij de subnota's over basisvoorzieningen, (individuele) maatwerkvoorzieningen (Grip op het bestaan) en onderwijs. Een toegankelijke samenleving heeft uiteraard toegankelijke basisvoorzieningen. Maar diezelfde basisvoorzieningen kunnen ook nodig zijn om drempels te slechten of te verminderen. Hierin raakt deze subnota ook aan de subnota 'Basisvoorzieningen op orde'.

2 DE TOEGANKELIJKE SAMENLEVING

2.1 ALGEMEEN

We willen dat alle inwoners kunnen deelnemen aan de samenleving. Elk mens moet kunnen leren, wonen, werken, sporten, deelnemen aan activiteiten, vrienden maken en houden. Voor een grote groep mensen met lichamelijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen¹ en voor veel mantelzorgers, mensen met psychosociale of financiële problemen, is dat niet vanzelfsprekend.

De individuele inwoner kan ook drempels en beperkingen ervaren door hoe de samenleving is ingericht. Dit betekent dat de samenleving medeverantwoordelijk is voor het omgaan met en het opheffen van deze beperkingen.

In een goed toegankelijke samenleving hebben mensen met beperkingen en/of een zwakke sociaal-economische positie meer kansen om hun talenten en vaardigheden in te zetten op een manier die bij hen past. Daar zit ook de wederkerigheid: een toegankelijke samenleving stelt mensen in staat om hun bijdrage aan diezelfde samenleving te leveren.



Een goed toegankelijke samenleving gaat over de fysieke aspecten van de samenleving, zoals ruimtelijke inrichting, leesbaarheid, drempels, liften enzovoort. Een toegankelijke samenleving gaat ook over financiële aspecten (heb ik geld om ergens naar toe te gaan?). Maar toegankelijkheid gaat nadrukkelijk ook over mentale aspecten. Onze samenleving is dynamisch en veeleisend en sluit daardoor bijna als vanzelf de mensen die hieraan niet kunnen voldoen uit. Toegankelijkheid betekent dus ook ruimte voor mensen die anders zijn, die meer tijd nodig hebben, zich anders gedragen, minder veerkrachtig zijn of minder voorspelbaar zijn. Wanneer er ook voor deze mensen ruimte is, komt dat de kwaliteit van onze samenleving als geheel ten goede.

In een goed toegankelijke samenleving kunnen individuen zonder intensieve persoonlijke steun en kostbare hulpmiddelen meedoen op het terrein van arbeid, wonen, welzijn, recreëren enzovoort. Dit ideaal is echter slechts ten dele haalbaar. Allereerst omdat wat voor de één het wegnemen van een drempel is, voor een ander juist weer een drempel opwerpt. Denk bijvoorbeeld aan het simpele voorbeeld van een aflopende stoep die voor iemand in een rolstoel heel handig is maar voor iemand met een visuele beperking juist niet. Daarnaast is het niet mogelijk alles voor iedereen volledig toegankelijk te maken. Als iemand een drempel tegenkomt, betekent dit dat een voorziening of activiteit iets vraagt wat die persoon niet kan of niet goed kan. Drempels gaan dus zowel over het 'overvragen' (van de voorziening) als over 'onvermogens' (van de persoon). In een toegankelijke samenleving is er een balans tussen wat voorzieningen en diensten 'vragen' van participanten en de 'mogelijkheden' waarover zij beschikken. Deze balans wordt soms gerealiseerd door de voorziening toegankelijker te maken en soms door de inwoner meer ondersteuning te bieden.

¹ 15% van de inwoners heeft een fysieke of verstandelijke beperking, een chronische ziekte of psychische aandoening

2.2 RATIFICATIE VN VERDRAG: RICHTINGWIJZER

De Eerste en Tweede Kamer behandelen medio 2015 de goedkeurings- en invoeringswet van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Het VN-verdrag wordt dan van kracht in Nederland. Dit verdrag gaat niet over nieuwe mensenrechten. Het is een uitwerking van bestaande mensenrechten gericht op situaties waarin mensen met een beperking vaak nog een achterstand hebben. Het gaat bijvoorbeeld om gelijke behandeling, gelijke toegankelijkheid, gelijke mobiliteit, zelfstandigheid, toegankelijk onderwijs en arbeid, gelijke levensstandaard, meedoen op het terrein van cultuur, recreatie, vrije tijd en sport.

Dit verdrag vormt voor de gemeente de wegwijzer bij de invulling van haar inclusief beleid. In het kader van het VN-verdrag kunnen gemeenten werken aan:

- het mogelijk maken dat mensen met een beperking kunnen meedoen;
- het opheffen van achterstanden;
- het zorgen dat gemeentelijke regelgeving in overeenstemming is met het verdrag;
- het stimuleren dat organisaties, bedrijven en burgers de rechten van het verdrag naleven.

In lijn met de voorgenomen ratificatie van het VN-verdrag benadrukt de Memorie van Toelichting van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) de verantwoordelijkheid van gemeenten voor een toegankelijke lokale samenleving en het realiseren van algemene voorzieningen die bijdragen aan de bevordering van de zelfredzaamheid en participatie van mensen met beperkingen.

2.3 INCLUSIEF BELEID IS EEN (VOORTDUREND) PROCES

De toegankelijke samenleving omvat alle aspecten van onze samenleving. Integraliteit van beleid is daarom ook een vereiste om tot een samenleving te komen die in alle opzichten zoveel mogelijk toegankelijk is voor iedereen. Dit maakt echter ook dat het opstellen en uitvoeren van inclusief beleid te veelomvattend is om in één keer te realiseren. De toegankelijke samenleving kan niet in één beleidsperiode worden gerealiseerd maar vraagt om een blijvende inzet. Met het einddoel van een toegankelijke samenleving voor ogen moeten we formuleren welke prioriteiten we stellen in onze doelstellingen en welke resultaten we in deze beleidsperiode willen behalen.

De afgelopen periode is ook al gewerkt aan de toegankelijkheid van de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum. Een overzicht is terug te vinden in de bijlage 'Activiteiten tot nog toe' die bij deze subnota is gevoegd.

2.4 INCLUSIEF BELEID VRAAGT OM SAMENWERKING EN BEWUSTWORDING

De gemeente kan de toegankelijke samenleving niet alleen realiseren. Inwoners, ondernemers, organisaties en aanbieders hebben allemaal hun eigen rol. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om de omgeving zodanig te veranderen dat alle inwoners kunnen meedoen. Samen bouwen we zo aan een toegankelijke samenleving. Bewustwording is in dit proces een eerste vereiste. Want als je niet weet waar iemand letterlijk of figuurlijk tegenaan loopt, kun je onbedoeld drempels opwerpen. De inclusieve samenleving vraagt dus om samenwerking én om een

bewustwording. Eerste voorwaarde is dat iedereen zich bewust is dat 15% van alle inwoners een beperking heeft en dat de manier waarop je je gedraagt of je werk doet onbedoeld een beperkend effect op hen kan hebben. Een tweede voorwaarde is in je gedrag of bij de invulling van je werk ook daadwerkelijk rekening met hen te houden.

Inwoners die drempels ervaren hebben hierin een bijzondere rol. Hun ervaringen dienen de basis van acties te zijn. Wat werkt voor hen? Investeren in het sec wegnemen van drempels is geen garantie voor meer participatie. Het gaat erom die drempels weg te nemen die inwoners feitelijk tegenhouden de activiteiten te ondernemen die zij willen, of waardoor hun zelfredzaamheid daadwerkelijk toeneemt. De aandacht moet dus niet enkelvoudig gericht zijn op het praktisch wegnemen van drempels maar op 1) bewustwording, 2) op wat feitelijke belemmeringen zijn en 3) op een inclusieve werkwijze bij alle partijen.

3 HOE GAAN WE HET AANPAKKEN?

3.1 UITGANGSPUNTEN

Einddoel is een toegankelijke samenleving waarin iedereen kan meedoen. Uit het vorige hoofdstuk en uit de ervaringen van activiteiten in voorgaande jaren (zie bijlage bij deze subnota 'Activiteiten tot nog toe') blijkt dat om het einddoel van een toegankelijke samenleving te verwezenlijk het nodig is om:

- als gemeente de rol te nemen van aanjager/stimulator
(Dit is conform de nog vast te stellen wetgeving i.v.m. ratificatie van het VN-verdrag.)
- in te zetten op een integrale aanpak
(Toegankelijkheid gaat immers over alle leefgebieden)
- in te zetten op bewustwording: inclusief denken en doen
(Eerste stap is bewustwording dat jouw handelen/spreken onbedoeld drempels kan opwerpen. Stap twee is daar iets aan doen)
- in te zetten op samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties
De gemeente kan de toegankelijke samenleving niet alleen realiseren. Iedereen heeft zijn eigen rol en iets bij te dragen)
- ervaringskennis van betrokken centraal te zetten
(Waar liggen de werkelijke drempels? Wat kan drempels voorkomen en/of oplossen?)

3.2 KEUZES MAKEN EN SPEERPUNTEN FORMULEREN

We kunnen niet alles realiseren in één beleidsperiode. We moeten daarom een focus leggen in de komende beleidsperiode. Welke prioriteiten stellen we en welke resultaten willen we behalen? De keuzes daarin baseren we op:

1. Urgentie in behoeften zoals betrokkenen die zelf hebben geformuleerd (top 3)²:
 - a. Mobiliteit en toegankelijkheid buitenshuis,
 - b. Toegankelijkheid arbeid en dagbesteding,
 - c. Toegankelijkheid van buitenshuis in te vullen vrije tijd;
2. Bepalingen uit het VN-verdrag:
Nadruk hierin ligt op de taak van de gemeente om het lokale beleid te toetsen aan het VN-verdrag en het stimuleren van inwoners, organisaties en bedrijven om zich in te zetten voor lokale toegankelijkheid;
3. Wet maatschappelijke ondersteuning:
Nadruk hierin ligt op het toegankelijk maken van algemene voorzieningen;
4. Participatiewet:
Nadruk hierin ligt op het stimuleren van mogelijkheden om met een gering(er) arbeidsvermogen in een reguliere werkplek terecht te kunnen.

² Deze top drie is samengesteld op basis van de interactieve activiteiten die in 2013/2014 zijn uitgevoerd. Zie aparte participatie bijlage 'Het perspectief van inwoners' die bij de drie subnota's is gevoegd.

Op basis hiervan komen we tot tien speerpunten voor de komende beleidsperiode:

1. Het inzicht in belemmeringen bij verschillende (nieuwe) doelgroepen verdiepen.
2. Inclusief denken en doen als kernwaarde van de nieuwe gemeentelijke organisatie concreet maken.
3. Vergroten van de toegankelijkheid openbare ruimte.
4. Toegankelijkheid algemene voorzieningen vergroten.
5. Mobiliteit voor mensen met beperkingen vergroten.
6. Aandacht voor financiële drempels bij meedoen.
7. Algemene informatie met betrekking tot toegankelijkheid ontsluiten.
8. Maatschappelijke dialoog aangaan: bewustwording en mentaliteitsverandering bij inwoners, bedrijven en organisaties.
9. Vergroten toegankelijkheid van reguliere arbeid en dagbesteding.
10. Mogelijkheden om langer zelfstandig te wonen vergroten.

Speerpunten 1 tot en met 6 worden behandeld in hoofdstuk 4 'De gemeente als aanjager'.

Speerpunten 7 en 8 worden behandeld in hoofdstuk 5 'Bewustwording en Samenwerking'.

Speerpunten 9 en 10 tot slot worden behandeld in hoofdstuk 6 'Vergroten van toegankelijkheid van reguliere arbeid en dagbesteding' en in hoofdstuk 7 'Langer zelfstandig thuis wonen'.

3.3 SAMENWERKING MET LANDELIJKE KOEPEL IEDER(IN)

De landelijke koepel van cliëntorganisaties Ieder(in) is de nieuwe koepel waarin de CG-Raad (Chronisch Zieken en gehandicapten Raad Nederland) en het Platform VG (landelijke koepelorganisatie belangen behartiging Verstandelijk gehandicapten) zijn opgegaan. Ieder(in) maakt zich sterk voor een inclusieve samenleving. Zij organiseren bijvoorbeeld de landelijke Week van de Toegankelijkheid en zijn de initiatiefnemers van Agenda 22.³

Ieder(in) zoekt 2 á 3 gemeenten in Nederland om mee samen te werken en als voorbeeld te laten fungeren voor de lokale implementatie van het VN-verdrag. Wat gaat het in de (lokale) praktijk betekenen? Ieder(in) wil hiervoor haar kennis en expertise beschikbaar stellen. De koepel zou hiervoor ook graag met Bussum, Naarden en Muiden samenwerken waar de afgelopen jaren in beleid en uitvoering al een start is gemaakt met het actief bevorderen van de toegankelijkheid.

Ieder(in) werkt aan de versterking van lokale belangenbehartigers en ervaringsdeskundigen. De koepel ziet een nieuwe rol voor lokale belangenbehartigers en ervaringsdeskundigen weggelegd: niet alleen meepraten maar ook meedoen (co-creatie). Ook op dit punt werkt Ieder(in) graag nauw samen met Naarden, Muiden en Bussum om te zien wat deze nieuwe vormen van participatie in de praktijk betekenen (link met de subnota 'Inwoners aan zet'). Bij de uitvoering van deze subnota zullen nog enkele concrete onderwerpen worden uitgezocht om op samen te werken.⁴ In paragraaf 4.2 en 5.2 is al terug te vinden dat we in ieder geval zullen samenwerken bij het opstellen en gebruiken van een checklist 'levensloopbestendig inrichten' en bij het onderzoeken van knelpunten in de beschikbaarheid van informatie.

³ De Verenigde Naties (VN) vindt dat ondersteuning voor gehandicapten één van de basale mensenrechten is. Iedereen moet immers dezelfde kansen krijgen. De VN heeft in 1994 een set standaardregels geformuleerd (gebaseerd op het Universele Verdrag voor de Rechten van de Mens, VN 1948) om de rechten van gehandicapten te waarborgen. Gemeenten kunnen die 22 VN standaardregels gebruiken als hulpmiddel bij hun beleid. Agenda 22 verwijst naar die 22 VN standaardregels en stimuleert het gebruik daarvan.

⁴ Invulling en uitvoering van enkele projecten in cocreatie met Ieder(in).

4 DE GEMEENTE ALS AANJAGER

4.1 DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

De gemeente wil dat iedere inwoner mee kan doen. Niet voor niets is dit in de vastgestelde visie op de fusie 'Inclusief denken en doen' opgenomen als kernwaarde van de nieuwe gemeentelijke organisatie Gooise Meren. We willen niet dat deze kernwaarde slechts een papieren tijger is, maar willen deze waarde concreet maken.

Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

Bevorderen bewustwording

Allereerst willen we deze kernwaarde handen en voeten geven door de bewustwording binnen de (nieuwe) gemeentelijke organisatie te vergroten. Onder het mom 'verbeter de wereld, begin bij jezelf' is in 2013 een bewustwordingsproject uitgevoerd binnen de Bussumse gemeentelijke organisatie. Hieraan geven we een vervolg; de gebruikte methode en de aanbevelingen kunnen nu toegepast worden binnen de nieuwe gemeentelijke organisatie. Belangrijk leerpunt in 2013 was om niet alleen de werkvloer, maar uitdrukkelijk ook het managementteam actief te betrekken om tot resultaten te komen. Het slechts vooraf en achteraf informeren was niet voldoende. Bewustwording vraagt om structurele aandacht. Dat betekent dat er in het vervolg ook met regelmaat 'opfris' activiteiten worden georganiseerd in samenwerking met de afdeling communicatie.

Ervaringsdeskundigen vervullen een belangrijke rol in het bewustwordingsproces. De ervaring leert dat onbedoelde effecten van je eigen handelen pas echt bewust worden als je geconfronteerd wordt met de mensen die daar concreet hinder van ondervinden. We zullen daarom blijven samenwerken met ervaringsdeskundigen.

Aanpassen gemeentelijke regelgeving

Bewustwording is een eerste stap om te zorgen dat aandacht voor toegankelijkheid onderdeel wordt van al het gemeentelijk beleid (niet alleen in het Sociaal domein). De wetgeving rondom de ratificatie en implementatie van het VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking is echter nog niet afgerond. Het ziet er naar uit dat de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte wordt uitgebreid met het terrein 'goederen en diensten'. Daarnaast zal er een aanpassing komen van de Kieswet. Na de behandeling in de Tweede en Eerste Kamer (medio 2015), kan pas worden bekeken hoe deze nieuwe wetgeving van invloed is op het gemeentelijke beleid. Daarnaast kan bestaand en nieuw gemeentelijk beleid worden getoetst aan de bepalingen in het VN-verdrag.

Dienstverlening toegankelijker maken

In participatietrajecten die voorafgingen aan dit beleidsplan is veel input gegeven hoe de toegankelijkheid van de gemeentelijke informatievoorziening en de gemeentelijke dienstverlening kan worden verbeterd. Veel informatie is specifiek gericht op het Sociaal domein en is al concreet vertaald in de dienstverlening Sociaal domein (Wijzer). Denk hierbij aan de inrichting en bewegwijzering van Wijzer maar ook aan de mogelijkheden om contact te hebben met de gemeente en de bejegening van inwoners met verschillende soorten beperkingen of stoornissen.

Dezelfde informatie wordt nu ook gebruikt en vertaald door de (fusie) kerngroep dienstverlening Gooise Meren. Binnen die kerngroep wordt nu ook actief aanvullende ervaringskennis opgehaald over de dienstverlening en informatievoorziening van andere onderdelen in de gemeente buiten het Sociaal domein. Deze ervaringskennis wordt gebruikt om de dienstverlening van de nieuwe gemeente Gooise Meren vorm te geven.

Investeren in en benutten van ervaringskennis

Het inzicht in belemmeringen bij verschillende (nieuwe) doelgroepen willen we verdiepen én actueel houden. Wat gisteren gold, kan vandaag net iets anders liggen. Behoeften en omstandigheden veranderen. Het gaat om het verdiepen van reeds verzamelde kennis. En om in gesprek blijven met ervaringsdeskundige betrokkenen en op basis daarvan ons werk vorm te geven, beleid te ontwikkelen en uit te voeren.

Vaste partners zijn bijvoorbeeld de ervaringsdeskundigen van het Wmo-platform Naarden-Bussum en de ervaringsdeskundigen van het LFB (verstandelijke beperking). Maar ook bijvoorbeeld de ervaringsdeskundigen uit de panels GGZ (psychiatrie), VG (verstandelijke beperking) en NAH (niet aangeboren hersenletsel) die in 2013 en 2014 zijn geraadpleegd. Afhankelijk van het onderwerp moeten steeds de passende ervaringsdeskundige gesprekspartners worden gezocht. Zie hiervoor ook de subnota 'Inwoners aan zet' onderdeel beleidsparticipatie. Belangrijk aandachtspunt is dat de gemeente niet alleen de formele gemeentelijke adviesraden⁵ faciliteert. Het ophalen van ervaringskennis gaat verder dan deze adviesraden en vraagt om investeringen in tijd en geld. Goede participatie gaat immers niet vanzelf. In de provinciale en landelijke financiële ondersteuning van (cliënt)participatie is en wordt echter fors gesneden. Waar de gemeenten gewend waren 'om niet' gebruik te kunnen maken van allerhande (cliënt)organisaties zullen zij hier nu zelf moeten gaan investeren als zij serieus waarde hechten aan vraagsturing (*vraag centraal*). Bij het afwegingskader voor subsidies zal het onderdeel 'bevorderen en ontsluiten van ervaringskennis' daarom als gemeentelijke doelstelling een plaats krijgen.

4.2 TOEGANKELIJKHEID OPENBARE RUIMTE

Ergens kunnen komen is de basisvoorwaarde om überhaupt aan iets mee te kunnen doen. Een toegankelijke openbare ruimte heeft daarom prioriteit.

Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

De gemeente kan bijdragen als het gaat om nieuwe bouwprojecten, het veranderen van de inrichting van de openbare ruimte of om het verlenen van vergunningen. De afgelopen jaren heeft de gemeente bij de invulling van haar rol op deze terreinen al rekening gehouden met toegankelijkheid (zie bijlage bij deze subnota 'Activiteiten tot nog toe'). Ook de komende jaren zal zij nadrukkelijk aandacht blijven besteden aan toegankelijkheid. De gemeente benadrukt bij nieuwe bouwprojecten en ook bij het veranderen van de inrichting van de openbare ruimte steeds bij haar opdrachtnemers de toegankelijkheid. Daarnaast gebruikt de gemeente vooraf én bij oplevering de kennis van ervaringsdeskundigen zoals bijvoorbeeld die van het Wmo-platform Naarden-Bussum en de Oogvereniging. Het consulteren van inwoners uit verschillende doelgroepen voorafgaand aan bouw- of (her)inrichting projecten, voorkomt problemen achteraf. Het schouwen van de openbare ruimte zullen we zoveel mogelijk met verschillende doelgroepen tegelijk uitvoeren.

⁵ Wmo -raad Beraad Naarden Bussum-Muiden en Cliëntenraad Participatiewet

De gemeente wil een checklist 'levensloopbestendig inrichten' maken in samenspraak met ervaringsdeskundigen en de koepelorganisatie leder(in). Dit wordt een lijst met aandachtspunten waar je altijd op moet letten bij de inrichting van de buitenruimte. In aanvulling daarop blijft het altijd nodig om de behoeften te checken in de specifieke omgeving waar veranderingen komen. In het algemeen geldt dat de benodigde ervaringsdeskundigheid uiteraard kan verschillen afhankelijk van het onderwerp.

Bij de toetsing en verlening van vergunningen zal de gemeente waar nodig én mogelijk aanvullende criteria voor toegankelijkheid opnemen (denk aan evenementen, horecabeleid, bouwbesluit). Hiervoor zal eerst onderzocht moeten worden waar het nodig en efficiënt is om regels aan te scherpen. In navolging van het duurzaamheidslabel (goud, zilver, brons) zou een 'toegankelijkheidslabel' voor openbare gebouwen geïntroduceerd kunnen worden. De gemeente zal de voor- en nadelen hiervan onderzoeken.

Belangrijker misschien nog dan het stellen van regels, is het uitdragen van het belang van een toegankelijke samenleving en daarmee het belang van een toegankelijke inrichting. In de overleggen met de verschillende stakeholders zet de gemeente het belang van toegankelijkheid op de agenda en draagt goede oplossingen aan.

4.3 MOBILITEIT

Ergens kunnen komen is de basisvoorwaarde om überhaupt aan iets mee te kunnen doen. De gemeente zet zich daarom (binnen haar mogelijkheden) in voor het vergroten van de mobiliteit van mensen met een beperking.

Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

De gemeente zal zich inspinnen voor toegankelijkheid van algemene vervoersvoorzieningen. De gemeente heeft echter maar beperkte mogelijkheden als het gaat om openbaar vervoer. De gemeente heeft meer mogelijkheden om zich in te zetten voor laagdrempelige en goed functionerende aangepaste vervoersvoorzieningen. De gemeente heeft immers per 2015 de middelen en beleidsruimte voor leerlingenvervoer, de Wmo-taxi én het vervoer naar de dagbesteding. Tot nog toe gaat het om gescheiden geldstromen en gescheiden vervoerssystemen. Leerlingenvervoer en Wmo-taxi zijn apart van elkaar aanbesteed en kennen eigen regels. Het vervoer naar de dagbesteding wordt tot nog toe uitgevoerd door de afzonderlijke aanbieders van dagbesteding met ieder hun eigen vervoerssysteem. Gebruikers (personen en/of gezinnen) zijn in hun vervoersbehoefte in de praktijk vaak aangewezen op de verschillende, niet op elkaar afgestemde vervoerssystemen. De regiogemeenten van Gooi & Vechtstreek staan voor de opgave om in de looptijd van deze subnota te onderzoeken hoe de verschillende vervoerssystemen en vervoerstromen efficiënter en doelmatiger georganiseerd kunnen worden. Zie voor de genoemde (individuele) maatwerkvoorzieningen ook de al vastgestelde subnota 'Grip op het bestaan'.

4.4 MINIMABELEID: WEGNEMEN FINANCIËLE DREMPELS

Gebrek aan financiële middelen en/of schulden kunnen sociaal isolement veroorzaken. De gemeente wil dat voorkomen én bestrijden.

Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

De gemeente wil armoede en sociaal isolement voorkomen en bestrijden door meedoen te stimuleren en extra inkomensondersteuning te bieden waar dat nodig is. Het minimabeleid met aanvullende inkomensvoorzieningen voorziet hierin en we willen ervoor zorgen dat deze optimale ondersteuning biedt voor mensen die het nodig hebben. We brengen daarvoor in kaart hoe groot eventuele stapelingseffecten zijn van landelijke en lokale regelingen en waar nog behoefte aan is bij de doelgroep. Dit gebeurt allemaal in samenspraak met de Cliëntenraad Participatiewet.

Ook schulden kunnen een drempel vormen om mee te doen. Zo speelt schaamte over de eigen financiële situatie een grote rol, wat het moeilijk maakt om hulp te (durven) vragen. En als iemand eenmaal in een schuldregeling zit, moet men zien rond te komen van een beperkt bedrag per maand. Dat kan er voor zorgen dat iemand in isolement raakt omdat er simpelweg niet voldoende geld is om er af en toe op uit te gaan.

Problematische schulden willen we mede daarom zo veel mogelijk voorkomen. Dit doen we door in te zetten op preventie van schulden door bijvoorbeeld cursussen te organiseren voor de doelgroep die vrij toegankelijk zijn, een spreekuur bij de maatschappelijke dienstverlening en door actief nazorg te verlenen aan mensen die uit de schuldhulpverlening stromen zodat zij minder makkelijk opnieuw schulden gaan maken.

Als gemeente willen we financiële drempels ook verlagen door het stimuleren en (waar nodig) faciliteren van andere partijen om bij te dragen. Bijvoorbeeld de inzet van maatschappelijke partners via Maximaal voor minimaal, regelingen als Jeugdcultuurfonds en Jeugdsportfonds en initiatieven als de Voedselbank, Schuldhulpmaatje en activiteiten bij Versa.

Het project Maximaal voor minimaal is gericht op het bundelen van krachten en initiatieven in het voordeel van inwoners die moeite hebben met rondkomen. We proberen de drempels zo laag mogelijk te maken om ondersteuning te kunnen/durven vragen als het in financiële zin niet meer gaat. Het is van belang om daarbij te realiseren dat ook de gemeente zelf al als een drempel kan worden ervaren door inwoners. De gemeente moet daarom een faciliterende rol aannemen en ontmoeting mogelijk maken tussen organisaties en inwoners (ook onderling). Inwoners kunnen daarbij zo veel mogelijk worden ondersteund zonder tussenkomst van de gemeente. Voorbeelden van organisaties die hier bij zijn aangehaakt zijn de Voedselbank Naarden-Bussum, stichting Schuldhulpmaatje Gooi en omstreken en Versa Welzijn.

4.5 TOEGANKELIJKHEID ALGEMENE VOORZIENINGEN

De gemeente wil algemene voorzieningen zoveel mogelijk toegankelijk maken voor inwoners met en zonder beperkingen.

Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

Goed toegankelijke algemene voorzieningen vergroten de mogelijkheden voor inwoners om hun talenten en vaardigheden in te zetten voor zichzelf en hun omgeving. Goed toegankelijke algemene voorzieningen voorkomen een beroep op specifieke (individuele) maatwerkvoorzieningen. Het uitgangspunt is algemene voorzieningen waar het kan, specifieke voorzieningen waar dat nodig is. In de subnota 'Basisvoorzieningen op orde' wordt dit uitgewerkt. In aanvulling op die subnota zal de gemeente als subsidieverstrekker in het afwegingskader voor subsidies toegankelijkheid als gemeentelijke doelstelling opnemen. Die toets betreft uiteraard niet alleen de basisvoorzieningen die specifiek zijn genoemd in de subnota 'Basisvoorzieningen op orde' maar ook allerhande verenigingen

en organisaties die activiteiten en voorzieningen voor inwoners organiseren op het terrein van sport, vrije tijd en recreatie. Bij toepassing van de toegankelijkheidstoets bij subsidiëring moet uiteraard altijd aandacht zijn voor wat de samenleving aankan. Wat kan toegankelijk zijn, wat niet, wat kan met specifieke hulp toegankelijk zijn en wanneer moet er een niet-inclusieve, aparte oplossing komen? In het fusietraject zal bij de harmonisatie van het sportbeleid aandacht worden besteed aan de specifieke toegankelijkheid van sport.

Goed toegankelijke algemene voorzieningen vergroten de mogelijkheden voor inwoners om hun talenten en vaardigheden in te zetten. Andersom geldt dit net zo. Het verwerven en versterken van vaardigheden vergroot de mogelijkheden om gebruik te maken van voorzieningen, de mogelijkheden om te participeren en verbetert de zelfredzaamheid. In onze dynamische samenleving is geletterdheid een basisvaardigheid geworden voor zelfredzaamheid en participatie; laaggeletterdheid vormt een drempel daartoe.

De gemeenten Naarden, Muiden en Bussum zetten daarom (in samenwerking met de overige regiogemeenten) in op het bestrijden van laaggeletterdheid en op het stimuleren van laaggeletterde inwoners om hun lees- en schrijfvaardigheden te verbeteren.

In het volgende hoofdstuk gaan we in op hoe de gemeente inzet op de bewustwording van en de samenwerking met de zojuist genoemde partijen.

5 BEWUSTWORDING EN SAMENWERKING

5.1 MAATSCHAPPELIJKE DIALOOG

De gemeente kan de toegankelijke samenleving niet alleen realiseren. Inwoners, ondernemers, organisaties en aanbieders hebben allemaal hun eigen rol. Bewustwording is in dit proces een eerste vereiste om tot inclusief handelen te komen.

Als we spreken over bewustwording gaat het om twee aspecten. Het gaat allereerst om de bewustwording dat wat je doet of hoe je je gedraagt onbedoeld een beperkend effect kan hebben op medeburgers. Maar het gaat ook om bewustwording van beeldvorming: het inzicht krijgen dat iemand met een beperking meer is dan alleen zijn of haar beperking.



Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

De gemeente wil een maatschappelijke dialoog aangaan en zo werken aan bewustwording en mentaliteitsverandering bij inwoners, bedrijven en organisaties. De gemeente vervult naar buiten toe een trekkersrol. Hiermee wordt de lijn van projecten als inclusief recreëren uit 2014 voortgezet. Deze aanpak ligt direct in het verlengde van de bewustwording en mentaliteitsverandering die we binnen onze eigen gemeentelijke organisatie nastreven. De gemeente kan hiermee ook het goede voorbeeld geven. Zie hiervoor paragraaf 4.1.

Zowel binnen als buiten onze eigen organisatie spelen ervaringsdeskundigen een belangrijke rol in het bewustwordingsproces. Wij willen de dialoog aangaan, aan de hand van concrete onderwerpen en daarbij zoveel mogelijk aansluiten bij actuele onderwerpen en bestaande activiteiten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de duurzaamheidscafé's en de communicatie activiteiten binnen het Sociaal domein. De gemeente zal daarnaast de toegankelijkheid ook uitdragen door het onderwerp aan de orde te stellen bij haar dagelijkse, reguliere werkzaamheden. Dit ligt ook direct in het verlengde van het uitvoeren van de gemeentelijke kernwaarde inclusief denken en doen binnen de eigen gemeentelijke organisatie zoals beschreven in paragraaf 4.1.

We willen ons inspannen om verbindingen tot stand te brengen die tot een meer toegankelijke samenleving leiden. De gemeente faciliteert en ondersteunt waar nodig. (Wat betreft inwoners, is hier weer een relatie met de subnota 'Inwoners aan zet'.)

5.2 INFORMATIE MET BETREKKING TOT TOEGANKELIJKHEID

Veel informatie over toegankelijkheid is niet goed ontsloten. Deze informatie is echter niet alleen voor inwoners en betrokken partijen maar ook voor de gemeente van belang: waar gaat het in onze gemeente prima en waar nog niet? De gemeente wil dat deze informatie goed gevonden én ontsloten wordt.

Hoe gaan we dat tactisch aanpakken?

In paragraaf 4.1 is beschreven hoe we gebruik willen maken van ervaringskennis, hoe we willen samenwerken met ervaringsdeskundige partners en hoe we ervaringskennis willen bevorderen en ontsluiten via onze subsidiëring.

Daarnaast willen we alle inwoners uitnodigen om concrete voorbeelden aan te dragen over belemmeringen in de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum én over voorbeelden waar de gemeenten juist goed toegankelijk zijn. Hiertoe richten we een inventarisatiepunt toegankelijkheid in bij het klant dienstencentrum van de nieuwe gemeentelijke organisatie. Iedere inwoner en/of organisatie kan hier zijn of haar informatie kwijt met betrekking tot de toegankelijkheid van onze gemeente. Melding betekent niet dat de gemeente automatisch met dit punt aan de slag gaat. Het is nadrukkelijk een inventariserend punt om helder te krijgen waar het goed gaat in onze gemeente en waar aandachtspunten liggen. De positieve informatie kan gebruikt worden als goed voorbeeld en zo mogelijk ontsloten worden voor 'gebruikers'. De informatie over aandachtspunten kan gebruikt worden voor de beleidsagendering van de gemeente en/of onder de aandacht gebracht worden bij andere partijen. Deze informatie helpt om verbindingen tot stand te brengen die tot een meer toegankelijke samenleving leiden. Melders kunnen (indien gewenst) een reactie krijgen op hun bijdrage over wat er wel of niet mee is gedaan.⁶

Alle informatie over toegankelijkheid (of het goed gaat of juist niet) is relevant voor 'gebruikers'. Mensen met beperkingen zijn vaak op zoek naar informatie of een plek wel of niet toegankelijk is, waar de gehandicapten parkeerplaatsen zijn, waar aangepaste toiletten zijn. Of je met een beperking of psychische aandoening mee kan doen op de sportschool, de sportclub of een vereniging. Het goed ontsluiten van informatie over de toegankelijkheid in Naarden, Muiden en Bussum is een belangrijk aandachtspunt. Er is een ruime keuze aan websites en apps die hiervoor beschikbaar zijn. Ieder met eigen voor- en nadelen, ook afhankelijk van het onderwerp. Voor toegankelijkheid van horeca zijn er andere mogelijkheden dan bijvoorbeeld de toegankelijkheid van algemene voorzieningen als de bibliotheek. Samen met belanghebbenden en de koepel leder(in) onderzoekt de gemeente bij welke onderwerpen in Naarden, Muiden en Bussum knelpunten in de beschikbaarheid van informatie bestaan. Daarna bekijken we welke mogelijkheden er zijn en of en hoe de gemeente hierin zou kunnen faciliteren.

⁶ Het inventarisatiepunt toegankelijkheid onderscheidt zich van het Meldpunt Openbare Ruimte (MOR) waar meldingen gedaan worden over knelpunten in de openbare ruimte die direct onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Deze knelpunten lost de gemeente ook zelf op.

6 VERGROTEN TOEGANKELIJKHEID VAN REGULIERE ARBEID EN DAGBESTEDING

Een toegankelijke samenleving houdt ook in dat actieve en duurzame participatie voor iedereen mogelijk is. We willen dat deelname aan het arbeidsproces zoveel mogelijk vrij van drempels is, in het bijzonder voor mensen met een arbeidsbeperking

6.1 TRENDS

In de huidige situatie op de arbeidsmarkt sluiten vraag en aanbod niet op elkaar aan. Op de arbeidsmarkt wordt daarbij door veranderende informatie- en kennisstromen steeds meer van mensen verwacht om in aanmerking te komen voor een functie.

De sociale partners hebben bij het sluiten van het Sociaal Akkoord van 1 april 2013 afspraken gemaakt over een banenplan. In de periode tot 2025 creëren de werkgevers 100.000 garantiebannen voor mensen met een arbeidsbeperking. De overheid neemt in dezelfde periode 25.000 garantiebannen voor haar rekening. De gedachte om mensen met een arbeidsbeperking die niet in staat zijn om het Wettelijk Minimumloon (WML) te verdienen van een garantiebanaan te voorzien, past bij de inclusieve samenleving.



Momenteel zijn op de regionale arbeidsmarkt ruim 10.000 mensen op zoek naar een baan, terwijl er ruim 600 vacatures openstaan. Naast het verschil in volume is er ook een verschil tussen vraag en aanbod op het gebied van kennis, competenties, vaardigheden, enzovoort.

Er is dus sprake van een mismatch op de regionale arbeidsmarkt. De meeste mensen met een arbeidsbeperking tot slot, zijn tot nog toe werkzaam in de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) bij Tomin. Het aantal mensen met een arbeidsbeperking dat werkzaam is bij een reguliere werkgever is beperkt. Nieuwe klanten kunnen echter geen Wsw dienstverband meer krijgen en vallen nu onder de doelgroep van de Participatiewet.

6.2 PROBLEEMANALYSE

Om te komen tot een inclusieve arbeidsmarkt is het van belang te herkennen wat de arbeidsdeelname van mensen met een arbeidsbeperking in de weg staat en welke oplossingen daarvoor zijn. Vanuit de aanbodzijde betreffen de belemmeringen onder andere fysieke en psychische beperkingen en het opleidingsniveau van de werkzoekenden. Belemmeringen vanuit de vraagzijde van de arbeidsmarkt zijn het beperkt aantal beschikbare banen voor mensen met een arbeidsbeperking, negatieve

beeldvorming over mensen met arbeidsbeperkingen en de verhouding tussen productiviteit en loonkosten bij mensen met arbeidsbeperkingen. Daarnaast zijn er institutionele knelpunten zoals het wettelijk minimumloon (WML) en ontslagbescherming.

Werkgevers hebben voldoende keuzemogelijkheden bij het invullen van hun vacatures omdat het aanbod vele malen groter is dan de vraag. Bovendien hebben werkgevers een zekere weerstand om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen vanwege de risico's die verband houden met beperkingen, hogere personeels- en begeleidingskosten en vanwege heersende beelden van de doelgroep.

De gemeenten hebben met de invoering van de Participatiewet en de andere transities nieuwe mogelijkheden gekregen om de knelpunten aan de vraag- en de aanbodzijde aan te pakken. Het oplossen van deze knelpunten vergt samenwerking van alle betrokken partijen: inwoners, werkgevers en gemeenten.

6.3 DOELEN

We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt. Om dit te bereiken formuleren we de volgende subdoelen:

- Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zijn op elkaar afgestemd;
- Werken vindt zo veel mogelijk plaats bij reguliere werkgevers;
- Sociale activering vindt zoveel mogelijk plaats in de samenleving.

6.4 AANPAK

Om alle inwoners evenveel kans te geven op de arbeidsmarkt is het van belang om maatregelen te nemen waardoor aanbod en vraag bij elkaar komen. Dit mag niet leiden tot verdringing van werk of werkzoekenden. Om op korte en middellange termijn vraag en aanbod te laten aansluiten gaan gemeenten, UWV, werkgevers, werknemersvertegenwoordigers en onderwijs in de Regionale Werkkamer Gooi & Vecht een breed arbeidsmarktbeleid op strategisch niveau vorm geven. Door de samenwerking met de onderwijspartners wordt het ook mogelijk om te anticiperen op de verwachte vraag in de toekomst en het onderwijsaanbod hierop af te stemmen. De Werkkamer richt zich verder op afspraken over de gezamenlijke doelstellingen voor het banenplan en wijze waarop deze doelstellingen gerealiseerd kunnen worden.

6.4.1 Aanbodzijde

In de subnota 'Grip op het bestaan' is beschreven welke (individuele) maatwerkvoorzieningen worden ingezet om de mensen uit de doelgroep vraaggericht te ondersteunen bij het bereiken van economische en sociale zelfredzaamheid. Hierbij gaat het om (een combinatie van) arbeidsontwikkeling en het realiseren van de loonwaarde⁷. De participatiewet heeft een verplichtend karakter waarbij de klant te maken heeft met sollicitatie- en re-integratieverplichtingen. Die worden met de (individuele) maatwerkvoorzieningen vraaggericht ingevuld. De doelstellingen zijn weliswaar

⁷ Realiseren van loonwaarde = betrokkenen in staat stellen hun mogelijkheden te benutten in betaald werk.

verplicht, maar ze worden bereikt door aan te sluiten bij de vraag en de situatie van de klant en door het leveren van maatwerk. De kernkeuzes, kernwaarden, doelstellingen, doelgroepindeling en individuele maatwerkvoorzieningen zijn terug te vinden in de subnota 'Grip op het Bestaan'.

6.4.2 Vraagzijde: Banenplan Sociaal akkoord

De afspraken omtrent het Banenplan uit het Sociaal Akkoord van 1 april 2013 (zie par. 6.1) zijn stevige ambities gezien de kenmerken van de vraag- en aanbodzijde. Om dit te laten slagen zet de gemeente in op samenwerking met de werkgevers en richt zij de werkgeversdienstverlening vraaggericht in. In de regionale Werkkamer worden hierover nadere afspraken gemaakt tussen partijen, onder andere over de harmonisatie van instrumenten.

6.4.3 Vraagzijde: De werkgeversdienstverlening

Bij een toegankelijke arbeidsmarkt horen toegankelijke 'werkgevers', oftewel werkgevers die ook openstaan voor mensen met een beperking. De afgelopen jaren is de aandacht voor inclusief werkgeverschap door onder andere Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en social return on investment (SROI) toegenomen. In het voorgaande hebben we gezien dat er desondanks nog geen sprake is van een inclusieve arbeidsmarkt, maar ook dat de werkgevers ambities tonen door zich te committeren aan het Banenplan. De gemeente richt de werkgeversdienstverlening zo in dat de werkgevers ondersteund worden bij het toegankelijker maken van de arbeidsmarkt. Maar hierbij spreekt de gemeente ook de werkgever aan op de maatschappelijke verantwoordelijkheden die bij de participerende samenleving horen. Bijvoorbeeld door het afsluiten van convenanten met werkgevers over het invullen van meerdere vacatures waarvan een deel met kandidaten met een verminderde productiecapaciteit. Daarnaast accepteren werkgevers en gemeente dat niet alle extra kosten of inspanningen van de werkgever gecompenseerd hoeven te worden. De gemeente heeft zelf als werkgever ook haar verantwoordelijkheid bij het invullen van de garantiebanen en het opnemen van mensen met verminderde arbeidsproductiviteit in het werknemersbestand.

De werkgeversdienstverlening vanuit het Werkgeversservicepunt richt zich op de vraag van de individuele werkgever. De werkgever wil zijn personeelsprobleem snel en effectief oplossen. Dit betekent dat de kosten en risico's afgedekt moeten zijn, er geen administratieve rompslomp ontstaat en de taken kwalitatief goed worden uitgevoerd. De gemeenten willen met de werkgeversdienstverlening bereiken dat mensen met een arbeidsbeperking voor de werkgever goede kandidaten vormen en dat de werkgever 'ontzorgd' wordt. De werkgeversdienstverlening bestaat uit drie onderdelen: matchen, ontzorgen én de werkgever helpen bij het anders organiseren van het werk.

Matchen

De werkgever wil zijn vacatures op een zo eenvoudig mogelijke manier invullen. De gemeente biedt de werkgever hulp in de vorm van matching. Dit houdt in dat de gemeente zorg voor een goed beeld van haar klanten zodat geschikte kandidaten aan vacatures gekoppeld kunnen worden. Als er bezwaren of knelpunten zijn bij een geschikte kandidaat kan de gemeente ook (individuele) maatwerkvoorzieningen aanbieden. Dat maatwerk kan de gemeente bieden juist doordat de klant en de functie-eisen goed in beeld zijn. Daarnaast geeft de gemeente ook aan of de kandidaat meetelt voor de tellingen voor het banenplan. De gemeente gebruikt hiervoor een werkgeversportal.

Ontzorgen

Om de bezwaren van de werkgevers weg te nemen, 'ontzorgt' de gemeente de werkgever. Dat wil zeggen dat de werkgever zo min mogelijk te maken krijgt met extra kosten of (administratieve) handelingen bij het in dienst nemen van iemand met een arbeidsbeperking.

Om de werkgever te ontzorgen kan de werkgever of de klant als uitgangspunt worden genomen. Als de werkgever uitgangspunt is zorgt de gemeente bijvoorbeeld met matching voor een passend aanbod en neemt de gemeente de werkgever allerlei administratieve rompslomp uit handen. Het aannemen van een inwoner uit de doelgroep leidt dan niet tot meer inspanning dan bij een kandidaat die niet onder de doelgroep valt.

De klant als uitgangspunt betekent dat wordt gekeken wat de beperkingen van de klant voor gevolgen hebben voor de productiviteit, personeels- en begeleidingskosten. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn, worden (deels) gecompenseerd.

De gemeente zet bijvoorbeeld loonkostensubsidie in als compensatie voor de verminderde productiviteit van de werknemer, eventueel met een vergoeding voor een noodzakelijke werkplekaanpassing. Daarnaast kan de gemeente compensatie bieden voor de extra begeleiding op de werkplek of een jobcoach inzetten voor begeleiding. De inzet van de No-Riskpolis kan het verhoogde risico van uitval van de klant als gevolg van een fysieke of psychische beperking ondervangen. Vanaf 2016 voert het UWV de No-Riskpolis uit.

De oorspronkelijke vraag van de werkgever en het zo goed mogelijk beantwoorden daarvan blijft leidend bij het 'ontzorgen'. Juist omdat de werkwijze vraaggericht is, vergt het maatwerk om te bepalen welke voorzieningen worden ingezet.. Het doel is dat mensen niet tijdelijk maar blijvend aan de slag komen in reguliere banen.

Organisatie van het werk

De organisatie van het arbeidsproces is bij de meeste werkgevers ingericht op mensen zonder arbeidsbeperking. De functie-eisen en productienormen zijn hierop afgestemd. De gemeente kan de werkgever ondersteunen bij het geschikt maken van het werk voor mensen met een arbeidsbeperking, bijvoorbeeld door jobcarving. Jobcarving betekent dat van verschillende functies binnen een bedrijf/organisatie de taken worden bekeken naar moeilijkheidsgraad/niveau, Vervolgens worden de taken herschikt in functies en ontstaat een functie die past bij het gewenste niveau van de beschikbare kandidaat. Hierbij worden taken gescheiden en op het gewenste niveau ingevuld. Er zijn twee manieren om geschikt werk te organiseren: aanbodgericht of vraaggericht. Aanbodgericht werken betekent onderzoeken op welke manier de werkwijze kan worden aangepast aan de beperkingen van één of meerdere mensen. Vraaggericht werken betekent de bestaande arbeidsorganisatie aanpassen waarbij men zoekt naar geschikte taken binnen bestaande werkprocessen. Welke methode de gemeente inzet is afhankelijk van de behoefte en de mogelijkheden bij de werkgever.

Naast een verandering in organisatie van de arbeid vergt het inclusief maken van een werkproces ook een cultuurverandering. Binnen de organisatie moet bereidheid zijn om de beperkingen van de nieuwe collega te accepteren en hier ook rekening mee te houden. Om dit te bereiken kunnen bijvoorbeeld communicatie- of voorlichtingstrajecten worden ingezet.

6.4.4 De integrale en inclusieve aanpak van (arbeidsmatige) dagbesteding, Wsw, beschut werk en sociale activering

De groep mensen met meerdere, zwaardere en langdurige beperkingen heeft te maken met een loonwaarde die over het algemeen beneden de 30% zal liggen. Deelname aan het arbeidsproces is slechts mogelijk in een aangepaste werkomgeving.

De groep inwoners die voor 1 januari 2015 een arbeidscontract in het kader van de Wsw hebben, behouden de opgebouwde cao-rechten en blijven in dienst bij Tomin Werkvoorziening. Nieuwe klanten kunnen geen Wsw-dienstverband meer krijgen en vallen onder de doelgroep van de Participatiewet.

De klanten met een beperkte verdien capaciteit (0-40% van het wettelijke Minimumloon) zijn aangewezen op sociale activering. Doelstelling is hierbij activering als tussenstation naar werk. Voor de groep inwoners die met blijvende zware beperkingen kampt, is activering en sociale deelname het einddoel.

Voor activering zet de gemeente de volgende voorzieningen in: tegenprestatie, vrijwilligerswerk en (arbeidsmatige) dagbesteding. Als bijzondere categorie kan de voorziening beschut werk worden ingezet als voor arbeidsdeelname een aangepaste en beschermde werkomgeving nodig is die van de reguliere werkgever niet geleverd kan worden.

Bij de afweging welke (individuele) maatwerkvoorziening wordt ingezet, zal de gemeente gebruik maken van een afwegingskader dat het tweede kwartaal van 2015 gereed moet zijn. Leidend hierbij is dat de activiteiten een zinvolle besteding van de dag moeten vormen. Dit kan worden bereikt door het ontplooiën van activiteiten die een economische toegevoegde waarde hebben of activiteiten die arbeidsmatige aspecten in zich hebben, maar onvoldoende bijdragen aan de productie. In het laatste geval is de inwoner aangewezen op dagbesteding of arbeidsmatige dagbesteding.

Beschut werk heeft tot doel de aanwezige loonwaarde-potentie beschikbaar te maken met behulp van aanpassingen van de werkplek en -omgeving. Gezien het beschikbare budget voor beschut werk zal met terughoudendheid worden omgegaan met het aanvragen van een indicatie bij het UWV.

Om de samenleving zo toegankelijk mogelijk te maken zet de gemeente er op in om ook de dagbesteding, beschut werk en tegenprestatie zo veel mogelijk in een reguliere setting te laten plaatsvinden. Dit kan niet altijd bij reguliere werkgevers, maar wel bij organisaties en instellingen die midden in de maatschappij staan. Te denken valt aan buurthuizen, vrijwilligersorganisaties et cetera.

6.5 FINANCIËLE ASPECTEN

De (individuele) maatwerkvoorzieningen zoals beschreven in de subnota 'Grip op het bestaan' worden gefinancierd vanuit het Participatiebudget en het BUIG budget. De werkgeversdienstverlening wordt gefinancierd vanuit het Participatiebudget. Voor het regionale werkbedrijf heeft het Rijk voor de periode 2014-2016 een bedrag van 1 miljoen euro per arbeidsmarktregio beschikbaar gesteld aan de gemeente om samen met sociale partners een regionaal werkbedrijf in te richten. Dit bedrag wordt via de centrumgemeente Hilversum ter beschikking gesteld. Dagbesteding wordt regionaal ingekocht met Wmobudget terwijl beschut werk en de Wsw via het Participatiebudget wordt gefinancierd.

7 LANGER ZELFSTANDIG WONEN

Vanuit onze doelen voor een toegankelijke samenleving is wonen en zorg één van de belangrijke thema's voor de komende jaren. Zelfstandig kunnen wonen buiten de muren van een instelling verlaagt de drempel tot meedoen in de samenleving. Hoe zorgen we ervoor dat de inwoners van Naarden, Muiden en Bussum zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen in een geschikt huis met de benodigde zorg en begeleiding? In dit hoofdstuk verkennen we de mogelijkheden.

7.1 TRENDS

Per 2015 zal het aantal plekken voor intramurale zorg sterk gaan afnemen. De indicatie (ZZP), waarmee mensen toegang krijgen tot een woonzorginstelling wordt alleen nog verstrekt aan mensen die 24 uur zorg en toezicht nodig hebben. Ook een indicatie voor verblijf in een psychiatrische instelling wordt steeds meer vervangen door een indicatie voor thuisbehandeling en begeleiding. Hierdoor blijven vanaf 2015 steeds meer mensen zelfstandig wonen en de benodigde zorg en begeleiding thuis ontvangen. Woonzorginstellingen in heel Nederland krijgen te maken met leegstand, tegelijkertijd wordt de behoefte aan toegankelijke woningen groter.

Parallel hieraan denken senioren vaker en eerder na over 'levensloopbestendig wonen' om het verhuizen naar een verpleeghuis te voorkomen of zo lang mogelijk uit te stellen. Maar ook jongvolwassenen met een beperking hebben de wens zo zelfstandig als mogelijk te kunnen wonen. Zij zoeken en vinden hiervoor mogelijkheden om dit, vaak met behulp van PGB's, te realiseren.

7.2 PROBLEEMANALYSE

Wat hebben inwoners met een beperking nodig om zelfstandig te kunnen wonen en hoe wordt dit georganiseerd?

7.2.1 Een aangepast huis

Inwoners kunnen zich tot de gemeente wenden als zij problemen ervaren met het zelfstandig wonen. Een consulent gaat op huisbezoek om het probleem in kaart te brengen, vaak zal een gespecialiseerde consulent ter plekke onderzoeken welke woningaanpassingen mogelijk zijn. Kleine aanpassingen zoals beugels in de badkamer of toilet kunnen mensen zelf aanschaffen bij een bouwmarkt. Grotere aanpassingen kunnen vanuit de Wmo worden verstrekt.

De consulent zal daarbij ook kijken of het aanpassen van het huis de meest voordelige en duurzame oplossing is, zowel voor de gemeente als voor de inwoner. Als het huis op grote schaal moet worden aangepast, kan de inwoner worden geadviseerd te verhuizen naar een meer toegankelijke woning. Dat advies is mede afhankelijk van de individuele situatie van belanghebbende. Het aanpassen van een huis waarbij onder andere de badkamer en keuken moeten worden aangepast kan tussen de € 20.000,- en € 30.000,- kosten, in sommige gevallen zelfs meer. Deze kosten komen niet alleen voor rekening van de gemeente maar ook van de inwoner, die meebetaalt via de eigen bijdrage. Idealiter

wordt een woningaanpassing alleen geplaatst indien verhuizen geen optie is en deze een duurzame oplossing biedt voor de inwoner.

In de praktijk blijkt de keuze tussen het aanpassen van de woning of verhuizen naar een toegankelijke woning vaak complex. Verschillende oorzaken spelen hierbij een rol: veel ouderen vinden het lastig hun vertrouwde huis en/of buurt te verlaten, het verkopen van het huis kan een probleem zijn of de gewenste woning is niet direct beschikbaar terwijl de problematiek urgent is.

7.2.2 Begeleiding en toezicht

Voor veel mensen met een beperking is meer nodig dan een aangepast huis om zelfstandig te kunnen wonen. Vaak is begeleiding en toezicht in meer of mindere mate nodig. Naar gelang mensen langer thuis wonen, zal er dus steeds meer behoefte zijn aan begeleiding en toezicht bij mensen thuis.

Mantelzorg dichtbij

Het verdient daarom de voorkeur dat bij een verhuizing rekening wordt gehouden met nabijheid van eventuele mantelzorgers. Het is vanuit de Wmo zelfs mogelijk een mantelzorgwoning te plaatsen bij de mantelzorger in de tuin. Een mantelzorgwoning is kostbaar, maar daarentegen wordt het de mantelzorger makkelijker gemaakt de zorg vol te houden. Een mantelzorgwoning kan zichzelf op die manier terugverdienen, maar de afweging of een mantelzorgwoning de meest passende en duurzame oplossing is zal steeds opnieuw gemaakt moeten worden.

Als er geen mantelzorgers in de buurt wonen, is iemand al snel aangewezen op professionele zorg en begeleiding. Ook wordt het risico van vereenzaming groter. Uit onderzoek blijkt dat vereenzaming vaak gepaard gaat met achteruitgang van de algehele gezondheid.

Kleinschalige woonvormen

Om mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk te kunnen laten wonen en toch begeleiding en toezicht te organiseren, worden de laatste jaren steeds meer 'woongroepen' opgericht door particulieren en ondernemers. Het gaat bijvoorbeeld om meerdere stellen die op een terrein bij elkaar gaan wonen met elk hun eigen wooneenheid. Men zorgt tot op zeker hoogte voor elkaar naarmate men ouder wordt. Ook voor jongeren met een beperking worden door particuliere initiatieven steeds meer woongroepen opgericht, vaak gefinancierd vanuit PGB's. Op deze manier kan de zorg en begeleiding die verder nodig is, worden ingekocht. Deze ontwikkeling wordt versterkt door het scheiden van wonen en zorg.

Woonzorgcentra

Het scheiden van wonen en zorg zet zich ook door binnen de muren van woonzorgcentra. Mede noodgedwongen door leegstand maken instellingen hun kamers geschikt om te verhuren als wooneenheden. In de fusiegemeente is het in meerdere woonzorgcentra mogelijk om een kamer of appartement te huren en de benodigde zorg in te kopen of te verkrijgen vanuit de zorgverzekering of Wmo. Het zelfstandig wonen in een woonzorgcentrum is een goede oplossing voor ouderen die veel begeleiding en toezicht nodig hebben. Bijvoorbeeld voor mensen met (beginnende) dementie. De zorg die nodig is, is altijd dichtbij.

Daarnaast zijn er natuurlijk aanleunwoningen, waarbij ouderen gebruik kunnen maken van bepaalde voorzieningen van een verpleeghuis en snel zorg kunnen krijgen wanneer dat nodig is.

7.2.3 Gemeentelijke regelgeving

Zowel voor woonzorginstellingen als kleinschalige woonvormen geldt dat zij te maken krijgen met gemeentelijke wet- en regelgeving. Deze kan een belemmering vormen voor initiatieven die we graag mogelijk zouden willen maken. Bijvoorbeeld wanneer vanwege het bestemmingsplan of veiligheidsvoorschriften geen vergunning verleend kan worden voor het verbouwen van een pand, terwijl het pand daarmee zou kunnen worden ingezet voor kleinschalig wonen. Daarnaast is er een veelvoud aan verordeningen waardoor initiatiefnemers afgeschrikt kunnen raken.

7.3 DOELEN

We willen dat inwoners van Naarden, Muiden en Bussum zolang mogelijk zelfstandig kunnen wonen, zoveel mogelijk in de samenleving en op een manier die bijdraagt aan hun zelfredzaamheid. We streven daarom naar de volgende vier subdoelen:

1. Voldoende toegankelijke woningen in Naarden, Muiden en Bussum;
2. Goede informatievoorziening en voorlichting aan mensen over levensloopbestendig wonen;
3. Ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan langer zelfstandig wonen;
4. Gebruik van innovatieve hulpmiddelen (domotica) die zelfstandig wonen mogelijk maken.

Rol gemeente

Een eenduidige visie op het thema wonen en zorg is nodig om als gemeente de samenwerking met woningcorporaties, zorginstellingen, particuliere initiatieven op regionaal en lokaal niveau goed vorm te kunnen geven. Daarom wordt een uitvoeringsprogramma vanuit meerdere afdelingen ontwikkeld en uitgevoerd. In de volgende paragraaf wordt een aanpak voorgesteld om in het uitvoeringsprogramma uit te werken.

7.4 AANPAK

7.4.1 Voldoende toegankelijke woningen in Gooise Meren

Volgens de landelijke monitor 'Investeren voor de toekomst' (2014) zijn er als gevolg van de vergrijzing tot 2021 landelijk elk jaar 44.000 levensloopbestendige woningen nodig om aan de vraag te voldoen. In de Regio Gooi en Vechtstreek wordt jaarlijks het aantal toegankelijke woningen van de woningcorporaties en de particuliere huursector geteld. Aan de hand van parameters van het CBS is berekend dat er voldoende toegankelijke woningen in de regio Gooi en Vechtstreek zijn. Dit zijn woningen die, eventueel met enige aanpassing, geschikt zijn voor mensen met een (lichte) fysieke beperking.

Onduidelijk is, of bovenstaande ook betekent dat er in Gooise Meren voldoende geschikte woningen zijn én hoe de verdeling binnen de nieuwe gemeente is. Naast woningcorporaties zijn er met name in Naarden en Bussum woonzorginstellingen die appartementen verhuren, zoals de locaties Godelinde en Gooise Warande van Vivium Zorggroep. De appartementen die zij verhuren staan niet op woningnet, de locaties hanteren een eigen wachtlijst. Dit maakt het inzicht in de woningvoorraad diffuus. Bovendien vergt het inschrijving bij (vaak meerdere) zorglocaties. Dit leidt tot 'vervuilde'

wachtlijsten c.q. weinig zicht op de daadwerkelijke vraag naar geschikt, beschermd en/of verzorgd wonen.

Met name ouderen willen graag in de eigen buurt blijven wonen, dichtbij mantelzorgers en de voor hen bekende voorzieningen. Een van de knelpunten die Wmo-consulenten ervaren, is dat verhuizen op korte termijn niet lukt, omdat een geschikte woning in de buurt niet beschikbaar is. Dit hoeft niet te betekenen dat er onvoldoende toegankelijke woningen zijn, waarschijnlijk is de verdeling van en de doorstroming binnen de woningvoorraad (ook) een belangrijke oorzaak. In 2011 hebben gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek afspraken gemaakt met woningnet over het woonruimte verdeelsysteem via woningnet.⁸ Uit de

Woningnet

Op het moment van schrijven zijn er voor de gemeenten in de Gooise Meren via woningnet 3 seniorenwoningen beschikbaar, 0 aanleunwoningen en 0 zorgwoningen. Er zijn op dit moment geen aangepaste woningen met 1 of meerdere stippen aanwezig in het aanbod van de sociale huursector in Gooise Meren.

evaluatie van 2015 blijkt dat de dynamiek binnen de sociale huursector licht is toegenomen en dat het aantal woningen dat aan senioren wordt toegewezen ongeveer gelijk is gebleven sinds 2010.

Toewijzingssysteem woningnet

Een deel van de woningen die via woningnet wordt aangeboden, valt onder de doelgroep regeling. Zo krijgen mensen boven de 55 voorrang op een seniorenwoning, mensen boven de 65 voorrang op een aanleunwoning en krijgen mensen met een (Wmo) indicatie voorrang bij de toewijzing van zorgwoningen. Daarnaast wordt per woning met stippen aangeduid in welke mate de woning is aangepast aan mensen met een beperking. Het aantal stippen loopt van 0 (niet aangepast) tot 5, waarbij de woningen met 5 stippen zodanig zijn aangepast dat mensen met een (elektrische) rolstoel er kunnen wonen.

Met name voor de woningen met meerdere stippen geldt dat het toewijzingssysteem niet altijd werkt. Als een aangepaste woning vrij komt is er niet altijd direct een geschikte bewoner te vinden. De woningcorporatie wil de woning ook niet te lang leeg laten staan en zo worden aangepaste woningen bezet door fysiek gezonde mensen terwijl mensen met een beperking soms lang moeten wachten op een aangepaste woning.

Om voldoende toegankelijke woningen in Naarden, Muiden en Bussum te realiseren willen we daarom:

- Woonzorgcomplexen om inzicht vragen in het aantal beschikbare woningen en aansturen op aanbieden van alle zorgwoningen op woningnet;
- Het aantal toegankelijke woningen in Gooise Meren onderzoeken (opdracht regionaal onderzoek);
- Het toewijzingssysteem van Woningnet met woningbouwcorporaties evalueren.

7.4.2 Goede informatievoorziening en voorlichting aan mensen over levensloopbestendig wonen

⁸ WoningNet bemiddelt woningen voor corporaties in verschillende regio's in Nederland waaronder Gooi & Vechtstreek.

Via de website van het loket Sociaal domein (wijzerwijzer.nl) kunnen mensen informatie vinden die hen op weg helpt bij vragen over langer zelfstandig wonen. Daarnaast bieden consulenten informatie en advies tijdens huisbezoeken en telefonische gesprekken. Helaas gebeurt het regelmatig dat iemand contact met het Wijzer opneemt als de woonsituatie al onhoudbaar is geworden. Dit leidt vaak tot lastige dilemma's: in hoeverre is iemand zelf verantwoordelijk wanneer de beperking voorzienbaar was? Zoals hierboven blijkt is een toegankelijke woning vaak niet per direct beschikbaar en is een woningaanpassing dan eigenlijk onmiddellijk nodig.

We willen daarom inzetten op meer bewustwording onder de inwoners van Gooise Meren. Indien mensen eerder gaan nadenken over levensloopbestendig wonen, is er meer tijd om een toegankelijke woning in de buurt te vinden. Daarnaast kan verhuisbegeleiding helpen bij het zoeken naar een geschikte woning in de sociale dan wel particuliere huursector. Een verhuisbegeleider kan met name senioren begeleiden en adviseren in het verhuisproces en de stap om te verhuizen makkelijker maken. Dit heeft ook voordelen voor de gehele doorstroming op de woningmarkt. Vanuit de regionale woonvisie heeft een verhuisbegeleider dan ook meerwaarde.

Om de informatievoorziening en voorlichting aan mensen over levensloopbestendig wonen te verbeteren willen we daarom:

- De website voor het Sociaal domein actueel houden over het onderwerp zelfstandig wonen;
- Het thema 'levensloopbestendig wonen' meenemen in de maatschappelijke dialoog zoals benoemd in hoofdstuk 5.1;
- Inzetten op een regionale verhuisbegeleider voor inwoners.

7.4.3 Ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan langer zelfstandig wonen

Scheiden wonen en zorg bij zorginstellingen

Zoals eerder vermeld maken (woon)zorginstellingen een omslag in het scheiden van wonen en zorg. Instellingen krijgen te maken met leegstand en maken een deel van hun kamers geschikt voor verhuur, vaak in combinatie met een zorgservice tegen betaling. Mensen mét en zonder Wet Langdurige Zorg (WLZ)-indicatie wonen er door elkaar heen en huren een studio of appartement. Met deze vorm van zelfstandig wonen kan meer maatwerk geboden worden aan ouderen die veel zorg en toezicht nodig hebben. Het voordeel is dat zij de zorg nabij hebben, maar toch meer vrijheid, zelfstandigheid én privacy ervaren omdat zij in hun eigen appartement wonen en deels de keus hebben welke zorg zij afnemen. Ook wordt het makkelijker voor echtparen om bij elkaar te blijven wonen als één van de twee veel meer hulp nodig heeft dan de ander. Zorginstellingen maken deze beweging als gevolg van het regeringsbeleid op het gebied van scheiden wonen en zorg. Zij gedragen zich daardoor meer en meer als particuliere verhuurder of woningcorporatie. De woningwet en gemeentelijke regelgeving zijn hier nog niet helemaal op afgestemd.

Kleinschalige woonvormen

Naast de traditionele (woon)zorginstellingen, zijn er steeds meer particulieren en ondernemers die kleinschalige woonvormen opzetten en zich daarmee op allerlei verschillende doelgroepen richten. Vaak hebben ze een goed beeld van hoe zij wonen en zorg willen organiseren voor deze doelgroep (soms zijn ze zelf de doelgroep) en vragen ze van de gemeente een faciliterende rol. Bijvoorbeeld door een locatie beschikbaar te stellen of door het bestemmingsplan te wijzigen. De verwachting is dat

ook de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum steeds meer van dit soort verzoeken zullen krijgen. Initiatieven voor kleinschalige woonvormen beantwoorden vaak aan onze doelstelling voor een toegankelijke samenleving en maken dat mensen op een prettige manier zo zelfstandig mogelijk, met hulp van anderen, kunnen wonen.

Heldere regelgeving en een eenduidige boodschap vanuit de gemeente

Zowel voor woonzorginstellingen als voor kleinschalige woonvormen geldt dat zij te maken krijgen met gemeentelijke wet- en regelgeving. Deze kan een belemmering vormen voor initiatieven die we graag mogelijk zouden willen maken. Bijvoorbeeld wanneer vanwege het bestemmingsplan of veiligheidsvoorschriften geen vergunning verleend kan worden voor het verbouwen van een pand, terwijl het pand daarmee zou kunnen worden ingezet voor kleinschalig wonen. Gevolg is dat het vaak jaren duurt voordat een woonvorm kan worden gestart. Daarnaast is er een veelvoud aan verordeningen waardoor initiatiefnemers afgeschrikt kunnen raken.

Voor een deel zijn de regels al versoepeld, waardoor bijvoorbeeld het plaatsen van een mantelzorgwoning beter mogelijk is. De gemeenten worden ook verplicht een omgevingsplan op te stellen waarin alle wet- en regelgeving die van toepassing is op een locatie een plek krijgt.

Het is de bedoeling dat inwoners via een website snel kunnen inzien welke regels uit verschillende verordeningen van toepassing zijn op hun locatie.

Om initiatieven die bijdragen aan langer zelfstandig wonen te ondersteunen, willen we daarom:

- Bijhouden welke regelgeving daadwerkelijk een belemmering vormt (moet er wel regels aangepast worden?..);
- Helder krijgen voor welke soort woonvormen we de regels zouden willen versoepelen;
- Vanuit het Sociaal domein input leveren voor het omgevingsplan.

7.4.4 Gebruik van innovatieve hulpmiddelen (domotica) die zelfstandig wonen mogelijk maken

Innovaties in de zorg kunnen helpen met het langer thuis wonen. Niet alleen mensen met fysieke beperkingen hebben baat bij domotica, maar ook mensen met dementie, psychiatrische of psychosociale beperkingen. Denk bij deze laatste groepen bijvoorbeeld aan het bieden van toezicht en begeleiding. Voorbeelden van domotica zijn gordijnen die automatisch open en dicht gaan, sensoren bij de koelkast die bijhouden of iemand wel voldoende eet, maar ook moderne communicatiemiddelen die eenzaamheid of sociaal isolement kunnen verminderen. Zo wordt het bedienen van een tablet ook voor ouderen steeds makkelijker en er worden programma's ontwikkeld voor digitale ontmoeting.

Het slim toepassen van nieuwe innovaties draagt bij aan het langer en veiliger thuis wonen. Tegelijkertijd heeft dit voor gemeenten, zorgverzekeraars en het zorgkantoor (financiële) voordelen. Domotica kunnen een besparing opleveren van de zorgkosten vanuit de Wmo, de zorgverzekeringswet en WLZ.

In de regio Alkmaar loopt sinds 2013 een door de provincie gesubsidieerd project waarin het zorgkantoor, de verzekeraar en de gemeente samenwerken om domotica te ontwikkelen en te promoten. Inwoners kunnen een verzoek doen om domotica in de woning te laten plaatsen. In de loop van 2015 wordt bekend wat dit project (financieel) oplevert.

Om het gebruik van innovatieve middelen (domotica) die zelfstandig wonen mogelijk maken te bevorderen, willen we:

- Naar aanleiding van uitkomsten project Alkmaar onderzoeken of een gezamenlijke aanpak met de zorgverzekeraar met betrekking tot domotica zowel inhoudelijk als financieel iets kan opleveren;
- Een pilot uitvoeren in de uitvoeringsdienst Sociaal domein: op basis van het te realiseren resultaat domotica verstrekken als (alternatieve) Wmo ondersteuning.

7.5 FINANCIËLE ASPECTEN

De extramuralisering heeft financiële gevolgen voor de gemeente. Omdat minder mensen een WLZ-indicatie krijgen, zullen zij langer een beroep doen op de Wmo. Dit betekent meer aanvragen voor woningaanpassingen, CHT (hulp in het huishouden) en begeleiding. De gemeente wordt hier vanuit het rijk voor gecompenseerd. De gemeenten Naarden, Muiden en Bussum ontvangen in 2015 gezamenlijk € 659.850,-. Het is onduidelijk of deze middelen de kosten van de extramuralisering kunnen dekken. Dit moeten we monitoren. Risico van het stimuleren van zelfstandig wonen is dat dit het effect van de extramuralisering kan versterken.

BIJLAGE 1 ACTIVITEITEN TOT NOG TOE

De afgelopen beleidsperiode is ook gewerkt aan de toegankelijkheid van Naarden, Muiden en Bussum. Hieronder een overzicht van de activiteiten.

Gemeentelijke organisaties van Bussum, Naarden en Muiden

Vanuit het Wmo-beleid van de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum is de afgelopen jaren al ingezet op het wegnemen van drempels. Daartoe zijn verschillende activiteiten ingezet. Bussum heeft hierbij aanvankelijk samengewerkt met het landelijke programma Versterking Cliënten Positie (VCP). Het programma VCP is echter in 2012 beëindigd in verband met bezuinigingen. In 2013 is het project 'Inclusief denken en doen' uitgevoerd binnen de gemeentelijke organisatie van Bussum. Dit project was gericht op de bewustwording bij ambtenaren van alle afdelingen van het effect van hun eigen handelen op de toegankelijke samenleving. Medewerkers van alle afdelingen hebben meegedaan. De bewustwording is goed op gang gekomen. Sommige deelnemers hebben daar ook concrete resultaten bij kunnen laten zien. Bijvoorbeeld op het terrein van personeelszaken, openbare ruimte en handhaving en vergunningen. De gemeente kan hiermee het goede voorbeeld geven en de inclusieve gedachte uitdragen. In de gemeente Naarden hebben ervaringsdeskundigen van het Platform Wmo Naarden-Bussum met een aantal ambtenaren gesprekken gevoerd. De gesprekken waren gericht op bewustwording rondom de effecten van het eigen handelen op toegankelijkheid.

Samenwerken op het terrein van ruimte

De ervaringsdeskundigen van het Platform Wmo Naarden-Bussum hebben de afgelopen twee jaar ook heel concreet fysieke drempels onderzocht in het centrum van Naarden en Bussum in het bijzonder bij winkels en horeca. Daarnaast is ook de toegang van de Vesting, het wandel- en fietsgebied, het Bilderdijkpark Bussum, de toegang tot de hei in Bussum-zuid en de vrijmarkt van Koninginnedag in Bussum geschouwd door het Platform. In 2014 zijn cafés en snackbars in Bussum en Naarden onderzocht. Zowel in Naarden als in Bussum wordt bij de herinrichting van de openbare ruimte en bij bouwplannen samengewerkt met het Platform Wmo Naarden-Bussum. In Naarden is ook de Oogvereniging (voorheen Federatie Blinden- en Slechtzienenden belang) een vaste partner. Muiden heeft recent contact gelegd met een schouwgroep.

Inzet ervaringsdeskundigheid

Op de genoemde activiteiten is nauw samengewerkt met ervaringsdeskundigen. Daarnaast zijn er worden in de regio Gooi en Vechtstreek gesprekken gevoerd met diverse doelgroepen. Gericht wordt gevraagd naar ervaringen en naar de drempels die deze inwoners ervaren bij deelname aan de samenleving. Zie hiervoor ook de bijlage 'Perspectief van inwoners' met de resultaten van het participatietraject voor deze subnota. Deze bijlage is bij de drie subnota's gevoegd.

Dementievriendelijke gemeente

Alzheimer Nederland en de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum hebben (samen met de andere regiogemeenten) in september 2014 een intentieverklaring getekend waarin zij uitspreken samen te gaan werken om de gemeenten dementievriendelijk te maken. Het gaat om het stimuleren dat mensen met dementie en hun mantelzorgers kunnen blijven participeren in de eigen buurt/wijk, het bevorderen van een genuanceerde beeldvorming over mensen met dementie, het inzetten op vroeg signalering en het bieden van passende hulp en ondersteuning vanaf de eerste signalen van de ziekte. De recent gelanceerde Dementia-app is bijvoorbeeld een invulling van de dementievriendelijke gemeente.

Recreëren en verenigingen

In 2014 is het project Inclusief Recreëren uitgevoerd. Dit project is gericht op het vergroten van de toegankelijkheid van recreatief winkelen in Bussum en het buiten recreëren in de natuur. Waar in 2013 de focus lag op de rol/verantwoordelijkheid van gemeente zelf lag nu de focus op het betrekken en stimuleren van winkeliers, horeca en natuurbeheer van Goois Natuurreservaat en Natuurmonumenten.

In 2014 is in samenwerking met organisatoren van de landelijke Week van de Toegankelijkheid ook aandacht besteed aan toegankelijkheid van het verenigingsleven in Naarden, Muiden en Bussum. Er is een netwerkbijsamenkomst georganiseerd met ervaringsdeskundigen in de gemeenten waarbij verenigingen uit Naarden, Muiden en Bussum zijn uitgenodigd. Er is ingezet op bewustwording én er zijn praktische plannen gemaakt.

Wegnemen van financiële drempels

De afgelopen jaren hebben we ook ingezet op het wegnemen van financiële drempels in de samenleving. Dit hebben we onder meer gedaan door het project Maximaal voor minimaal. Bij Maximaal voor minimaal proberen we te vinden en te verbinden. We willen de drempels voor inwoners zo laag mogelijk maken bij het vragen om ondersteuning als het in financiële zin niet meer gaat. Het is daarbij van belang dat mensen en organisaties elkaar weten te vinden. In 2013 en 2014 hebben goedbezochte bijeenkomsten plaatsgevonden in het kader van Maximaal voor minimaal.

Inzet van inwoners, bedrijven en organisaties

Veel burgers, bedrijven en organisaties in de gemeenten Naarden, Muiden en Bussum hebben zich de afgelopen jaren actief ingezet voor een toegankelijke samenleving. Zonder uitputtend te zijn noemen we hier enkele aansprekende voorbeelden. Denk bijvoorbeeld aan de inzet van de ervaringsdeskundigen van het Steunpunt LFB, de activiteiten van Stichting Maatjes maar ook aan verschillende sportverenigingen in de gemeenten die sporten toegankelijk maken voor mensen met beperkingen of een laag inkomen. Sportservice Noord Holland faciliteert de toegankelijkheid van sport in Naarden, Muiden en Bussum met haar activiteiten in het kader van het samenwerkingsverband aangepast sporten in het Gooi. De Tomin groep spant zich al jaren in voor de toegankelijkheid van arbeid voor mensen met beperkingen. Ook het Platform maatschappelijk ondernemen draagt met haar activiteiten bij aan de toegankelijkheid van de samenleving. De ouders achter Stichting OKI tot slot zorgden er bijvoorbeeld voor dat jongvolwassenen met beperkingen middenin Bussum zelfstandig konden gaan wonen op een manier die bij hen past.

BIJLAGE 2 AFKORTINGENLIJST

BUIG	Wet Bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen aan gemeenten
CG-raad	Chronisch Zieken en gehandicapten Raad Nederland
CHT	Compensatie Huishoudelijke Taken
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
LFB	Landelijke Federatie Belangenverenigingen Onderling Sterk
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NAH	Niet Aangeboren Hersenletsel
OKI	Stichting OKI (Onze Kinderen)
PGB	Persoonsgebonden budget
RIBW	Regionale Instelling voor Begeleid Wonen
Platform VG	Landelijke koepelorganisatie belangen behartiging Verstandelijk gehandicapten
SROI	Social Return on Investment
UWV	Uitvoeringsorgaan Werknemers Verzekeringen
VCP	Landelijke programma Versterking Cliënten Positie
VN	Verenigde Naties
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WML	Wettelijk Minimum Loon
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
ZZP	Zorgwaartepakket (onderdeel van de WLZ)